

HEDESLSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 8 - 79. årg.

28. juni 1958

INDHOLD:

Hedeselskabets
årsberetning
1957 - 1958

ved

direktør
Niels Basse

Oplag: 19.300

Store afgrøder

er det bedste bevis for, at
jorden er i

god gødningskraft

Det vil altid være klogt gennem
alsidig og rigtig gødsning at
**sikre den rette udnyttelse af
alle produktionsfaktorer.** Der-
ved opnaas den største, billigste
og mest lønnende produktion af
samtlige afgrøder.

GØDNINGS-KOMPAGNIET

Nyttig, nem og liks er

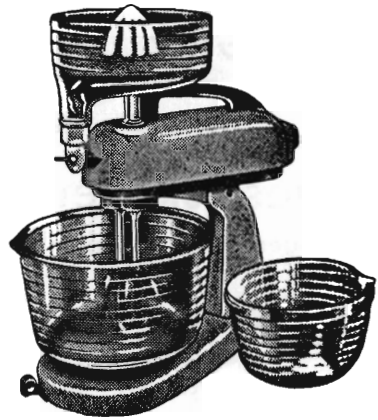
Ballerup **JUNIOR MIXER**

— en STOR hjælp i det LILLE køkken

Standardudstyr: **kr. 350,—**

Ekstratilbehør: Kødhakker - Ælteapparat
Råkostapparat - Kaffemølle
Boresæt - Polerskive
Skobørste - Cocktailmixer

JUNIOR MIXER ælter, rører, pisker, moser,
hakker, river, snitter, maler kaffe m. m.

— og glem ikke

MASTER MIXER

Maskinen for ethvert køkken - selv det STØRSTE!

EKSTRA KRAFTIG MOTOR!

Standardudstyr, incl. kødhakker og frugtpresser

kr. 695,- med melaminskål

kr. 745,- med rustfri stålskål

Forhandles overalt — forlang brochure

Fabr.: **Helmuth A. Jensen**

København F. — Telefon Godthåb 9888

DEN RETTE REAKTION ER AFHÆNGIG AF JORDTYPE OG SÆDSKIFTE

BT	HØJ MOSE	LAV MOSE	SORT SANDJORD	LET SANDJORD	MULDIG SANDJORD	MEGET GOD SANDJORD	LET LERJORD	SVÆR LERJORD
75								
70								
65								
60								
55								
50								

*De hvide felter angiver bedste reaktionsområde.
Jordens kalktilstand må vedligeholdes,
og hertil er 3-5 tons kulsvur kalk pr. ha
i omkostningen nødvendig.*

DANSK ANDELS GØDNINGSFORRETNING

JORDENS KALKNING

bør planlægges nøje efter samråd med planteavlskon-sulentent.

Kalk er grundlaget for jor-dens frugtbarhed, og derfor bør jorden kalkes i tide.

Kalktrangen kan afhjælpes ved tilførsel af jordbrugskalk fra DAGs kalklejer i **Aggersund** ved Løgstør og **Lysbjerg** ved Allindelille i Midtsjæll.

Bestilling på kalk kan ske gennem den lokale plante-avlskonsulent eller ved hen-vendelse direkte til kalk-værkerne, telf. **Løgstør 242** og **Allindelille 85**.

DANSK ANDELS GØDNINGSFORRETNING

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

Nivellerings- og Afvandingskurser

herunder arbejdstegningsforståelse og afsætning, arbejde med grundvandssænkingsanlæg, kompressor m. v., afholdes for arbejdere inden for drænings-, kloakerings- og jordarbejde.

Endvidere afholdes der kurser i emner vedrørende BENZIN- og DIESEL-MOTORET, TRAKTORER og REDSKABER til jord- og landbrugsarbejde — herunder bl. a. traktordreven gravemaskine, bulldozere, mejetærskere m. v., GAFFELTRUCKSKURSUS m. v.

Der er 9 forskellige kurser at vælge imellem.

Kurserne afholdes i tiden 16/6 til 16/8 1958.

Kursernes varighed er 6 dage. En ferieuge kan benyttes til kursusdeltagelsen — og hustru og skolepligtige børn kan komme med.

Yderligere oplysninger om kurserne og indmelding sker ved henvendelse til

Statens Kursusskole

»Ulfborg Kjærgaard«
pr. Ulfborg.

Telefon Ulfborg 333
(Mellem kl. 8,00 og 19,00).

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL FRØHANDEL

SKOVARBEJDESKOLENS KURSUS 1958/59.

1.	Fra d.	4. aug.	til d.	9. aug.	Motorsavkursus
2.	»	11. »	»	16. »	do.
3.	»	18. »	»	23. »	do.
4.	»	25. »	»	30. »	do.
5.	»	1. sept.	»	6. sept.	do.
6.	»	8. »	»	13. »	do.
7.	»	15. »	»	20. »	do.
8.	»	22. »	»	27. »	do.
9.	»	6. okt.	»	11. okt.	Afbarkningskursus (papirtræ)
10.	»	20. »	»	15. nov.	Alm. skovarbejderkursus
11.	»	24. nov.	»	20. dec.	do.
12.	»	5. jan.	»	31. jan.	do. (specielt nåletræ)
13.	»	9. febr.	»	28. febr.	do.
14.	»	4. marts	»	25. marts	do.

Forstuderende og skovfogedelever kan søge kursus nr. 13 og 14 mod betaling af kursusafgift kr. 150,00. Skovfogedelever på prøveår optages ikke.

Samtlige motorsavkursus skal søges inden d. 20 juli og ved ansøgning skal oplyses, hvilket fabrikat der ønskes undervisning i. Da kursusdeltagerne vil blive opdelt i fabrikathold kan de enkelte kursus ikke søges.

Husk skovarbejderskolens bøger!

Håndredskaber til skovarbejde v/ G. Bergsten og I. Nissen., pr. stk. 4,00 kr.
Arbejdstekniske råd og vink v/ G. Bergsten..... pr. stk. 3,00 kr.
Regnskabsbog for motorsave pr. stk. 1,50 kr.

Mod forudindbetaling på Giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

Yderligere oplysninger:

Skovarbejderskolen, Kagerup st., telefon Helsingø 302 u.

P. s. v. I. Nissen

Indhent tilbud nu

Repræsentant for Jyll.: S. Sørensen, Brande, telf. 93.

... sikrer Deres
afgrøder mod tørke
vander uden pasning 4—8 timer.
Leveres i alle størrelser.
Billig i drift. Gunstige betalingsvilkår.

A. FEDDERSEN Ing.

Øster Farimagsgade 75, Købh. Ø.
Telf. Tria 3701.

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

AALBORG

AKVAVIT.

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 8

28. juni 1958

79. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudv.: Afdelingsl., skovrider B. Steenstrup (formand), forstand. N. C. Nielsen og overingeniør N. Venov. Redaktør: H. Skodshøj. Tryk: Carlo Mortensen, Viborg.

Indhold: Årsberetning 1957—58. (Fortsættes.)

Forsiden: 80-årig meget fin ædelgranbevoksning ved Lynderupgaard. Ædelgranerne har aldrig været angrebet af lus.

Årsberetning 1957—58

ved

direktør Niels Basse.

Det danske Hedeselskabs virksomhed har også i det forløbne år været både omfattende og betydningsfuld. Det vil dog af den efterfølgende omtale af de forskellige virksomhedsgrene fremgå, at landbrugets økonomiske vanskeligheder har øvet indflydelse. Initiativet til iværksættelse af arbejder, der gør jorden mere produktiv, er under normale forhold og ikke mindst i opgangstider levende hos den enkelte landmand, men påvirkes hurtigt af økonomisk modgang. Dette er forståeligt — måske dog ikke altid rigtigt, hvis midler på rimelige vilkår kan skaffes.

Plantningsvirksomheden.

Hedeselskabets plantningsafdeling har haft rolige arbejdsforhold i det forløbne år.

Afsætnings- og prisforhold har stort set været tilfredsstillende. Klimaet har ikke som så ofte før voldt alvorlige bekymringer, stormfald er undgået, større frostskafer og tørkeperioder ligeledes.

Foråret og sommeren 1957 bragte et alvorligt angreb af lus på sitka- og hvidgran, således at disse to træarter i store dele af Midt- og Vestjylland i sommerens løb havde et meget mistrøstigt udseende. Angrebet synes nu forsvundet, og det synes ikke sandsynligt, at det vil gentage sig igen i år.

Kun den gamle fjende, »rodfordærveren«, må vi fortsat kæmpe imod, uden at det indtil nu har været muligt at trænge den tilbage. Det er meget vigtigt for hedeskovbruget, at vi fortsat gør, hvad vi kan, for at udforske denne alvorlige skadevolders livsbetingelser.

Det daglige arbejde i plantagerne er præget af tiltagende mekanisering. I læplantningsarbejdet har man dog af hensyn til den vanskelige beskæftigelsessituation forsøgt at gå et skridt i modsat retning ved overalt, hvor det er muligt, at anvende manuel arbejdskraft.

Arbejdets omfang er på alle områder stærkt stigende; det mærkes bl. a. direkte på planteproduktionen, der trods en betydelig udvidelse har haft svært ved at tilfredsstille behovet.

STATSBEVILLINGERNE.

Til Hedeselskabets plantningsopgaver bevilgedes i finansåret 1957—58 følgende beløb:

1. Til småplantninger og hegn	1.135.000 kr.
der i overensstemmelse med de mellem landbrugsministeriet og Hedeselskabet truffne aftaler er beregnet anvendt til følgende formål:	
a. Til nedsættelse af prisen for planter, der udleveres gennem plantningsforeningerne og læplantningslaugene	1.000.000 kr.
b. Som tilskud til jordarbejder i forbindelse med læplantningsarbejder	30.000 kr.
c. Som ekstraordinært tilskud til jordarbejder i forbindelse med læplantningsarbejder i arbejdsløshedsøerne	50.000 kr.
d. Tilskud til iværksættelse af nye lævirkningsforsøg	10.000 kr.
e. Til dækning af Hedeselskabets udgifter i forbindelse med læplantningsarbejdernes tilrettelæggelse og organisation	45.000 kr.
2. Tilskud til anlæg af fredskovsplantager under Hedeselskabets tilsyn	435.000 kr.
Af dette beløb er 75.000 kr. bevilget som ekstraordinært tilskud til kommuneplantager i arbejdsløshedsøerne og 45.000 kr. til dækning af lønnings- og rejseudgifter i forbindelse med Hedeselskabets administration af bevillingen.	
3. Tilskud til vejledning angående hugst og nykultur	

Hedeselskabets skovriderbolig i Mangehøje ved Holstebro.

i læplantninger og mindre plantager samt planlægning af læplantningsarbejder og tilsyn med arbejdernes udførelse. 875.400 kr.

Denne bevilling medgår i hovedsagen til aflønning af personalet ved Hedeselskabets beskæftigelsesforanstaltninger.

4. Tilskud til demonstration af 2. kultur i plantager og til forstlige forsøg 72.000 kr.

Af dette beløb er 50.000 kr. ekstraordinært bevilget til anvendelse i arbejdsløshedsøerne.

Det under punkt 1 a til plantningsforeningerne og læplantningslaugene afsatte beløb til nedsættelse af planteprisen er 320.000 kr. større end det tilsvarende beløb for 1956—57. Årsagen hertil er den, at Hedeselskabet på grundlag af de i februar måned 1957 modtagne plantebestillinger kunne forudse, at forbruget ville blive betydeligt større end i de foregående år og derfor måtte anmode bevillingsmyndighederne om en tillægsbevilling, som straks blev meddelt. Der er grund til at glæde sig over den forståelse for læplantningsarbejdets betydning, der derved er vist.

Ungt, velholdt seljærønhegn ved Stoholm, fot. maj 1958.

forberedt på, at de lave landbrugskonjunkturer kan virke hæmmende på læplantningsarbejdets omfang. Selvom det er almindelig erkendt, at det betaler sig direkte at etablere effektivt læ, er det vel naturligt, at man i tider, hvor pengene er få, føler sig fristet til at spare på områder, hvor resultatet først mærkes efter flere års forløb. Plantningsforeningerne bør betragte det som en vigtig opgave at holde interessen vedlige og bidrage til, at arbejdet fortsættes trods tiltagende pengeknaphed. Det har været af stor betydning for Hedeselskabets arbejde, at lokale plantningsinteresserede folk overalt har støttet bestræbelserne for at få arbejdet tilrettelagt på en fornuftig måde.

Som omtalt andetsteds i årsberetningen (klima- og vækstforhold) hærgedes de vestlige egne af sand- og jordfygningen i begyndelsen af maj måned 1957. Der kan næppe være tvivl om, at skadernes omfang uden det mægtige læplantningsarbejde, der er gennemført i de sidste 20 år, ville være blevet katastrofale. Men der er dog stadig huller i læhegnsnettet, som må søges lukket.

Af den ordinære bevilling på 30.000 kr. til jordarbejde i forbindelse med læplantninger er anvendt 27.312 kr. — Af den ekstraordinære bevilling på 50.000 kr. til jordarbejde i arbejdsløshedsøerne anvendtes kun 32.438 kr. Meddelelse om sidstnævnte bevilling blev først givet Hedeselskabet i midten af februar måned, halvanden må-

ned før finansårets udløb. Det har desværre ikke været muligt at få planlagt og gennemført jordarbejde for hele beløbet, i særdeleshed fordi vintervejret har været meget ugunstigt for sådanne arbejder. Ialt 14 kommuner med særlig stor ledighed har nydt godt af denne bevilling.

Af den samlede bevilling på 1.135.000 kr. til læ-, hegns- og småplantning er der som ovenfor anført forbrugt ialt 1.096.076 kr., således at der er tale om en besparelse på den samlede bevilling på 38.924 kr., der dog som tidligere nævnt er fremkommet ved, at vintervejret har forhindret jord- og plantningsarbejdernes gennemførelse.

SAMARBEJDE OM LÆPLANTNINGEN.

Ved planteavlsmødet i København i december 1956 blev der fra forskellig side fremsat ønske om at få koordineret de forskellige institutioners og organisationers bestræbelser for gennemførelse af et rationelt læplantningsarbejde.

Som nævnt i årsberetningen for 1957 foreslog mødet bl. a. nedsat et nyt læplantningsudvalg, og i foråret 1957 nedsattes et sådant udvalg bestående af 5 medlemmer repræsenterende De samvirkende danske Landboforeninger, De samvirkende danske Husmandsforeninger, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur samt et medlem repræsenterende Det danske Hedeselskab og De samvirkende Plantningsforeninger i forening.

Det nye udvalg, der fik navnet »Landsudvalget for Læplantning«, enedes om som sin første opgave at søge udvirket, at man fik ansat en særlig læplantningskonsulent, som helt og fuldt skulle hellige sig læplantningsopgaver og bl. a. også være konsulent for udvalget.

Man var enig om, at læplantningskonsulenten bør arbejde direkte under landbrugsorganisationerne og i nøje kontakt med foreningernes planteavlskonsulenter, og man rettede derfor henvendelse til De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger med en indtrængende henstilling om, at disse to organisationer ville overveje i fællesskab at ansætte en ung interesseret konsulent med de nævnte arbejdsopgaver.

Desværre er det endnu ikke lykkedes at få landbo- og husmandsforeningernes hovedorganisationer til at tage endelig stilling til det rejste spørgsmål. Skulle det mod forventning ikke lykkes at få den ønskede læplantningskonsulent ansat direkte under landbrugsorganisationerne, vil det formentlig blive aktuelt at knytte en sådan specialist til Hedeselskabet. Men da det under alle omstændigheder vil være en vigtig forudsætning for læplantningskonsulentens fremtidige virksomhed, at han får nøje kontakt med landbo- og husmandsfor-

12-årigt sitkagranhegn stærkt angrebet af bladlus i 1957
(*neomyzaphis abietina*), fot. maj 1958.

eningernes planteavlskonsulenter, vil man ubetinget mene, at man får den bedste løsning ved at knytte ham til landbrugsorganisationerne.

Landsudvalget for Læplantning vedtog i fjor at søge gennemført et stort antal lævirkningsbestemmelser, afgrødemålinger, ved lokale planteavlskonsulenters hjælp med det formål om muligt til supplerende af tidligere udførte forsøg at fremskaffe talmateriale, der kan give tydeligt udtryk for lævirkningens betydning for planteproduktionen og samtidig give den fornødne baggrund for en fortsat vejledning for gennemførelse af en hensigtsmæssig læplantning.

Til dette formål blev der efter anmodning fra Det danske Hede-selskab og med anbefaling fra Statens Planteavlsudvalg af den på finansloven 1957—58 afsatte bevilling til læ- og hegnplantning overført et beløb på 10.000 kr.

De pågældende undersøgelser, der tænkes udført af interesserede konsulenter, har til formål at fremskaffe talmæssige udtryk for læhegnenes indvirkning på landbrugsafgrøderne og gennemføres på

fuldstændig ensartet vis efter en af Landsudvalget for Læplantning udarbejdet plan.

FREDSKOVSPANTAGERNE.

Til anlæg af fredskovsplantager er der i 1957—58 udbetalt et statstilskud på 282.835 kr., der er udbetalt til 194 forskellige plantager, og der er gennemført en samlet tilplantning af 564 ha. Udgifterne til opmåling og tinglysning i forbindelse med oprettelsen af nye plantager har udgjort 9771 kr. og til dækning af Hedeselskabets administration af bevillingen og tilsyn med plantagerne er anvendt 45.000 kr. Af den samlede bevilling på 360.000 kr. er der således brugt ialt 337.606 kr., og der er altså af den samlede bevilling sparet et beløb på 22.394 kr.

I årsberetningen for 1956—57 omtaltes, at landbrugsministeriet, hvor særlige forhold gør sig gældende, vil kunne tillade, at de hidtil gældende maksimumstilskud på 500 kr. pr. ha til nåletrækultur og 750 kr. pr. ha til løvtrækultur forhøjes til henholdsvis 900 kr. og 1050 kr. pr. ha. Dette har muliggjort, at det i sådanne plantager, hvor man har anset det for nødvendigt at gennemføre særlige arbejder, f. eks. afvandings- eller omfattende renholdelsesarbejder, har været muligt at udbetale tilskud i forhold til den samlede afholdte udgift.

Den ekstraordinære bevilling på 75.000 kr., som blev stillet til rådighed i 1956—57 til anlæg af k o m m u n e p l a n t a g e r i de særlig som arbejdsledshedsøer udpegede områder, blev fornyet for det forløbne år, og bevillingsmyndighederne har givet tilsagn om yderligere 75.000 kr. til dette formål for finansåret 1958—59, således at det vil være muligt at stille kommuner, der har påbegyndt arbejdet i år, i udsigt, at de vil kunne fortsætte under samme vilkår i det kommende finansår.

Medens det i forrige år på grund af det sene tidspunkt, på hvilket bevillingen blev meddelt, kun lykkedes at få anvendt ca. 8000 kr. af bevillingen, blev der i år udført arbejder til et samlet beløb af 42.225 kr., og da tilskudet har andraget 66% %, vil det sige, at der er disponeret over 30.150 kr. af bevillingen. Arbejdet er fordelt på ialt 7 kommuneplantager, og der er udført tilplantning på 19,6 ha og foretaget forskellige arbejder i forbindelse med efterbedring, rejsning af fredskovshegn m. v. De pågældende arbejder er alle udført som kommunale beskæftigelsesforanstaltninger med anvendelse af manuel arbejdskraft.

I Hedeselskabets egne plantager er der i 1957—58 nytplantet 80 ha, hvortil der ikke er ydet statstilskud.

Af nye plantager er der anmeldt ialt 486 ha, hvoraf de 213 ha

Udsat nordrand i Fegteborg plantage, afd. 3 a, underplantet med rødgran, ædelgran, douglas, jap. lærk og birk i foråret 1953, fot. maj 1958.

vedrører 11 nyoprettede plantager, medens 273 ha er tillæg til tidligere anmeldte plantager.

En endelig opgørelse over samtlige fredskovsplantager under Hedeselskabets tilsyn viser, at der ved udgangen af 1957 er registreret ialt 3136 plantageejendomme med et totalareal på 109.220 ha, hvoraf det tilplantede og på anden måde benyttede areal udgør 86.037 ha.

I de senere år er der på landbrugsministeriets foranledning landet over iværksat en almindelig fredskovskonstatering med det formål en gang for alle at få konstateret, på hvilke arealer der hviler fredskovspligt. I denne forbindelse bliver også de med Hedeselskabets medvirken i årets løb oprettede fredskovsplantager kritisk gennemgået, og i adskillige tilfælde bliver fredskovspligten hævet, når man skønner, at det i det lange løb vil være umuligt eller i al fald forbundet med en urimelig udgift at opretholde skovtilstand på de pågældende arealer.

I denne forbindelse bør det også nævnes, at nye plantager ikke vil blive anlagt, medmindre de pågældende arealer har en sådan stør-

relse og facon, at skovdriften kan forventes at få rimelige vilkår, og ej heller såfremt jordbunds- eller klimaforhold er af en sådan karakter, at det må skønnes uforholdsmæssigt vanskeligt og bekosteligt at opretholde skovtilstanden over en længere årrække.

VEJLEDNING ANGÅENDE HUGST OG KULTUR m. v.

For finansåret 1957—58 androg bevillingen til dette formål 875.000 kr.

Bevillingen anvendes for størstedelen til aflønning af personalet ved beskæftigelsesforanstaltningerne B. 1, Hedeselskabets plantagearbejder, og B. 137, Hedeselskabets læplantningsarbejder.

Ifølge gældende ordning betales af arbejdsministeriet til delvis dækning af disse udgifter 20 % af den til henviste arbejdere udbetalte arbejds løn, samt halvdelen af udgiften ved opretholdelse af foranstaltningernes kontor i Viborg. Plantageejerne, som betaler den fulde udbetalte arbejds løn ved B. 1, betaler derudover til dækning af administrationsudgifterne 5 % af den ved foranstaltningen udbetalte arbejds løn.

Den 1. april 1958 omfattede personalet ialt 67 personer, nemlig 19 ved B. 1, 39 ved B. 137 og 9 ved beskæftigelsesforanstaltningens kontor i Viborg.

Der er på bevillingen sparet 111.669 kr., hvilket til dels hidrører fra den forøgede anvendelse af manuel arbejdskraft i arbejds løshedsøerne.

Da arbejdsministeriet refunderer et beløb svarende til 20 % af den udbetalte arbejds løn, vil øget anvendelse af manuel arbejdskraft medføre et mindre forbrug af den på landbrugsministeriets finanslovskonto afsatte bevilling.

HEDESELSKABETS PLANTAGEARBEJDER.

I året 1957—58 har beskæftigelsens omfang været noget mindre end i det foregående år, hvilket i al fald til dels skyldes det dårlige vejr i januar og februar 1958, som nogle steder i Jylland hæmmede skovningsarbejdet meget.

Der er udført følgende arbejde:

Opskovning af 13.796 m³ tømmer og kævler, 33.532 rm brænde og kassetræ, 198.000 pæle, 12.000 faskiner, 6800 stk. høstativben, 7300 stakitter, 27 bkr. kvas, 1620 bdt. kvas, 107.000 kg pyntegrønt, svarende til en samlet vedmasse på 40.000 m³.

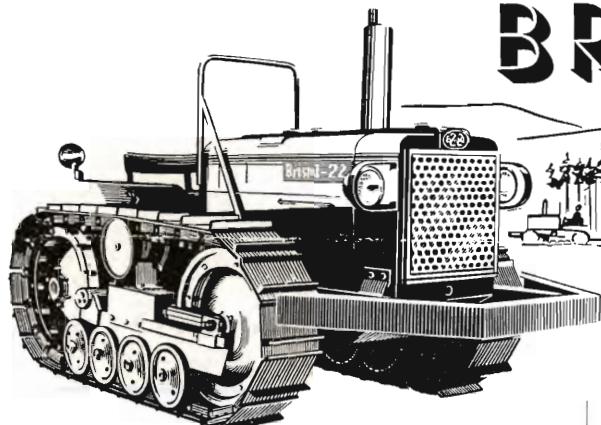
Kulturarbejder: Gravning af 556.000 plantehuller, 4400 lb. m planterille, opsætning af 1688 lb. m dige. Plantning af 2.300.000 planter svarende til underplantning af ca. 420 ha.

Diverse arbejder: Kulturrensning, vandaflødning, vejarbejde m. v. for et samlet beløb af 198.398 kr.

— lille men sejt er

MODEL
25

BRISTOL

Den
bedst egnede
traktor
for
skovbrugene

BRISTOL 25 den ideelle traktor for skovbruget - leveres i flere forskellige bredder.
Hedeselskabet anvender nu 12 Bristol traktorer.

Leveres nu med angledozer og læsseskovl

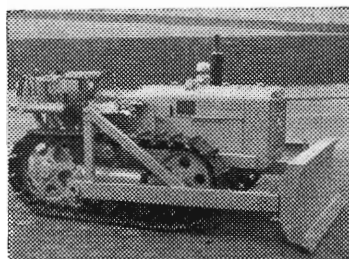
Forlang tilbud!

V. H. LANGEBÆK & SØN. Civilingeniører

Trondhjemsvej 9 . København Ø. . Telf. Tria 5400

Filial: Horsens . Telf. Horsens 22463

Fabrik og lager: Ballerup, telf. 970990

Bemærk!

BRISTOL 25 med ANGLEDOZER

Mere end 180

afvandingsanlæg

er leveret til afvanding af
over 150.000 hektarer.

MYHRWOLD & RASMUSSEN

Kobbelvænget 74 . København, Brønshøj

„LYNGBY“ GRAVESKOVL

No. 1 K 255×345 mm

No. 2 K 240×330 mm

Det rette Værktøj —
— gør Arbejdet let

D. S. I. Skovle er fremstillet af fine-
ste Staal og forsynet med fint slebne
Skafter af prima Asketræ.

Dansk Staal Industri A/s af 1933
Kongens Lyngby.

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon Minerva 380
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

★
Ansvarsforsikring

★
Automobilforsikring

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

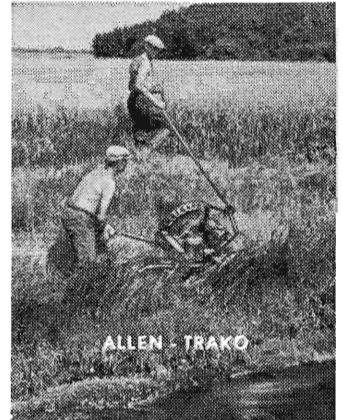
Den gensidige
Landbo-Sygeforening
Vesterbrogade 15
København V
Telef. 6659 - 5974

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

ALLEN-TRAKO

ALLEN-TRAKO

Græsslåmaskinen for kanalkanter,
underskov og diger m. v.

FRIMODT KONNING

TRAKO MANUFACTURING

Pjedsted - telefon 80
Eneforhandling

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydsk Brunkul Industri

Tlf. Kølkeær 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLEDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR;
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD

Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ

Imprægnering

Brøndrør

Røde

DRÆNRØR

fra 2" — 12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

„Sofienlund“
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S Gammelgaard
Teglværk

Telefon 187 - Skive

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

Plantemaskinen arbejder i Gedhus plantage. Den planter 20—25.000 planter pr. 8 timers arbejdsdag. Planterne kan blandes efter ønske.

Der har i årets løb gennemsnitlig været beskæftiget 187 henviste arbejdere.

Det er for størstedelen de små private plantager og skove, der benytter foranstaltningen til at få udført arbejde, hvortil der vanskeligt kan skaffes arbejdskraft og forstlig medhjælp på anden måde. Arbejdet udføres af henviste arbejdere, og arbejdsledelsen forestås af skovfogeduddannet personale.

Hvert enkelt arbejde skal, inden det påbegyndes, godkendes af den tilsynsførende skovrider.

Rekvirenterne betaler hele arbejdslønnen, indkøb af planter m. v., og herudover til delvis dækning af arbejdsledelsen 5 % af den til manuelt arbejde udbetalte arbejdsløn.

I årets løb har den samlede omsætning for plantageejerne været 1.741.000 kr., og heraf har udbetalt arbejdsløn andraget 919.437 kr.

I løbet af 1957—58 har der meldt sig 133 nye arbejdsopgaver. Fra 1937, da Hedeselskabets plantagearbejder trådte i funktion, og indtil nu er der udført arbejde hos ialt 3677 rekvirenter, d. v. s. skov- og plantageejere.

LÆPLANTNINGSLAUGENE.

B. 137, Hedeselskabets læplantningsarbejder, er en beskæftigelsesforanstaltning, som med langvarigt arbejdsledige, henviste arbej-

dere udfører kollektive læplantningsarbejder i de såkaldte læplantningslaug.

Der ydes 90 % tilskud af den til henviste arbejdere udbetalte arbejds løn. På jævne arealer udføres jordarbejdet med traktor eller hestekraft for lodsejernes regning, medens nødvendigt jordarbejde i bakket terræn og alt plantearbejde udføres manuelt.

I de egne af landet, hvor arbejdsløsheden er særlig stor, og som af arbejdsministeriet anerkendes som »arbejdsløshedsøer«, gives der et tilskud på 100 % af den udbetalte arbejds løn.

I læplantningslaug beliggende i arbejdsløshedsøer tages der ifølge sagens natur først og fremmest hensyn til den beskæftigelsesmæssige side af sagen, og derfor udføres næsten alt arbejde manuelt. Kun ved anlæg af småplantninger på helt jævne arealer anvendes der pløjning, idet denne form for jordarbejde på sådanne lokaliteter er at foretrække for hullegravning.

I Vendsyssel, som i de senere år har haft en meget betydelig arbejdsledighed, er så at sige alt arbejde i det forløbne år blevet udført manuelt med 100 % tilskud til arbejds lønnen.

I den senere tid har foranstaltningen i det hele taget koncentreret sig om oprettelse af nye læplantningslaug i egne med stor arbejdsledighed, og da disse arbejder udelukkende udføres af lokale arbejdere, er der stor tilslutning fra lodsejernes side.

I det forløbne år er der ialt til henvist arbejdskraft udbetalt 1.669.518 kr. i lønninger, og heraf er 30 % anvendt i læplantningslaug, hvor der ydes 90 % tilskud, og 70 % i laug med 100 % tilskud.

Der har gennemsnitlig været beskæftiget 242 mand.

Der er ialt udført jordarbejde til plantning af 1.633.000 lb. m læhegn.

Udover arbejdet med gennemførelse af egentlige hegnplantninger, har foranstaltningen anlagt et stort antal småplantninger på indtil 5 ha pr. ejendom. Af beskæftigelsesmæssige hensyn kan der dog i læplantningslaug beliggende i arbejdsløshedsøer gives tilskud til småplantninger på indtil 10 ha pr. ejendom.

Med traktor er der udført jordarbejde på ca. 544 ha og ved manuelt arbejde, hullegravning, på ca. 406 ha, således at der ialt er udført jordarbejde til ca. 950 ha småplantninger.

Det samlede planteforbrug ved B. 137 har i årets løb været 8.228.440.

Hedeselskabets læplantningsarbejder har nu bestået i ca. 20 år, og interessen for plantning er stadig stor. Arbejdet bliver i de fleste egne af landet støttet dels af de lokale plantningsforeninger og dels af lokale, plantningsinteresserede privatpersoner, en hjælp som er uvurderlig for Hedeselskabet i det daglige arbejde.

Sandstormskade ved Vinderup i foråret 1957.

TILSKUD TIL 2. KULTUR I PRIVATE PLANTAGER.

Foruden den sædvanlige bevilling på 22.000 kr. til demonstration af 2. kultur i fredskovsplantager blev i lighed med foregående år bevilget 50.000 kr. som ekstraordinært tilskud til dette formål under forudsætning af, at arbejdet ville blive udført manuelt af henviste arbejdere fra arbejdsløshedsområderne.

Af den ordinære bevilling er brugt 22.134 kr. fordelt på 139 plantager, og af det ekstraordinære tilskud er 45.802 kr. anvendt i 59 plantager. De henviste arbejdere kom fra 29 kommuner, der af arbejdsministeriet var blevet godkendt som hørende til arbejdsløshedsområderne.

Arbejdet har været af stor betydning for et betydeligt antal små skov- og plantageejendomme, som i økonomisk og faglig henseende har haft vanskeligt ved at få nødvendige foryngelsesarbejder gennemført.

BRUNKULSLEJERNES BEPLANTNING.

Som det vil være bekendt, har Hedeselskabet i en årrække efter landbrugsministeriets anmodning medvirket ved tilplantning af de afgravede brunkulslejer.

Til dækning af de dermed forbundne udgifter har der i finans-

årene 1949/50—1956/57 været stillet ialt 164.800 kr. til rådighed af statskassen.

Arbejdet er udført udelukkende med det formål at tilsløre de afgravede arealer, så at de ikke længere frembyder fare for sandfygning eller virker landskabeligt skæmmende.

Tilplantningen er sket uden udgift for ejerne og er foregået på den måde, at striber udgørende ialt 10 % af totalarealet er blevet beplantet eller tilsået, medens man har regnet med, at det resterende areal lidt efter lidt ville blive dækket ved naturlig såning eller blive tilplantet af de pågældende ejere.

Imidlertid har det ved en gennemgang i marken vist sig, at der stadig henligger 600 ha af de gamle brunkulslejer utilplantet, og dertil kommer, at der ved den voldsomme stigning i brunkulsproduktionen, som har fundet sted i årene efter 1954, da statskontrollen ophørte, er afgravet yderligere fra 1000 til 1500 ha, der i dag henligger som yderst skæmmende områder i det jyske landskab.

Der er fra forskellig side i de senere år rejst krav om tilplantning af de afgravede arealer, og der er derfor i foråret 1958 af landbrugsministeren fremsat forslag til lov om brunkulslejer, og loven blev stadfæstet den 7. juni 1958.

Lovforslaget indeholder en bestemmelse om, at landbrugsministeriet i finansårene 1958/59—1962/63 kan anvende indtil 300.000 kr. af statskassens midler til delvis beplantning af brunkulslejer, i hvilke brunkulsbrydningen er ophørt inden 3 måneder efter den nye lovs ikrafttræden, og fastsætter iøvrigt vilkår for fortsættelse udover 3 måneder fra lovens ikrafttræden af en igangværende brunkulsbrydning eller åbning af nye lejer. Udgiften til nye lejers regulering og beplantning vil blive pålagt producenterne.

Hedeselskabet vil formentlig fortsat få med den praktiske udførelse af arbejdet at gøre.

PRISER OG AFSÆTNINGSFORHOLD.

Afsætningen af gavntræ fra skove og plantager er i det forløbne år gået tilfredsstillende, hvilket bl. a. skyldes det forholdsvis store byggeri i 1957.

Efter en vis stagnation i 1955 er nybyggeriet steget ret betydeligt, således at der i 1957 er gennemført en samlet byggevirksomhed, der ligger ca. 20 % over tallet for 1955.

Medvirkende til, at afsætningen af nåletræproduktionen er gået godt, er den store og stadig stigende eksport til Tyskland af savskåret træ. Denne eksportmulighed har haft særlig stor betydning for det jyske skovbrug og ikke mindst for hedeplantagerne.

Ligesom det foregående år har Tyskland også i år aftaget bety-

50-årig bjergfyr underplantet med rødgran, ædelgran og jap. lærk med birkesåning i hver 3. række, afd. 2 a i Liebe plantage. Kulturen udført efter Bovlundplov i foråret 1953, fot. maj 1958.

delige mængder af rundt nåletræ under 11 cm i tykkeste ende. Aftagerne har været de tyske kulgruber, spånpladefabrikker og cellulosefabrikker. Endvidere er der eksporteret små pæle til brug i forbindelse med inddæmningsprojekterne i vadehavet.

På grund af trametesangreb i hedeplantagernes rødgranbevoksninger er aflægningen af nåletræsnitgavn forholdsvis stor, hvorfor afsætningen af dette effekt har stor økonomisk betydning for plantagerne. Ved at udnytte alle foreliggende muligheder ved salg til inden- og udenlandske virksomheder, er det lykkedes at afsætte hele kassetræhugsten.

Afsætningen af plantagernes brændehugst er stort set gået upåklageligt, dog skal bemærkes, at der ved regnskabsafslutningen pr. 31. marts 1958 henstod ret betydelige beholdninger i visse plantager, uden at de dog er væsentlig større end ved samme tid i 1957. Trods nedgangen i forbruget af husholdningsbrænde på grund af overgang til oliefyring og flaskegas har man kunnet finde aftagere til produktionen. Grunden hertil er, at en stadig større del af brændet finder vej til den inden- og udenlandske industri. I denne forbindelse skal

nævnes, at Novopan Træindustri A/S, Pindstrup, har udvidet fabrikationen af spånplader meget betydeligt, hvorfor fabrikkens store forbrug af småt nåletræbrænde, herunder også bjergfy, har fået endnu større betydning for plantagernes afsætning af brændeeffekter.

Af nåletræbrænde er der eksporteret ret betydelige mængder til de tyske cellulosefabrikker. Der gives kun eksporttilladelse for brænde over 11 cm, når der foreligger attest for, at det drejer sig om nåletræ af virkelig brændekvalitet.

Nåletræpriserne har i det forløbne år i hovedtrækkene ligget på samme niveau som i 1957. I de af Dansk Skovforenings Handlingsudvalg i efteråret 1957 udsendte vejledende priser, som også lægges til grund for nålegavntræpriserne i hedeplantagerne, ændredes sorteringen og priserne for skrælletræ, ligesom der for visse dimensioner af imprægneringsmaster skete en forhøjelse af priserne på indtil 5 kr. pr. m³ sammenlignet med sidste års priser. Iøvrigt kan de opnåede priser som helhed karakteriseres som tilfredsstillende.

Selvom det ikke har voldt særlige vanskeligheder at få nåletræproduktionen afsat i det forløbne år, vil det dog være rigtigt at overveje, hvordan det kan gå i fremtiden. Den stedfundne eksport har nemlig i høj grad været medvirkende til, at et tilfredsstillende resultat har kunnet opnås. Når der tages hensyn til, at hugsten i de jydskke plantager vil stige stærkt i de kommende år, må det være i alles interesse i tide at få planlagt og gennemført udbygningen af den hjemlige industri, således at det forøgede udbud af råtræ kan udnyttes og bearbejdes fuldt ud i danske virksomheder til gavn for produktion og beskæftigelse.

HUGST OG KULTUR.

I Hedeselskabets egne plantager, der pr. 1. juli 1957 omfattede et bevokset areal på 9287 ha, er der i årets løb skovet 22.632 m³, hvoraf 16.989 m³ gavntre, 5350 m³ brænde og 293 m³ småeffekter. Hugsten har andraget ca. 2,4 m³ pr. ha mod budgettet 2,2 m³. Forrige års hugst var ca. 2,6 m³ pr. ha.

I de private plantager, der administreres af Hedeselskabet, har hugsten udgjort ialt 29.382 m³, hvoraf 22.042 m³ gavntre, 7152 m³ brænde og 188 m³ småeffekter. Det bevoksede areal omfatter 12.117 ha, og hugsten var således ca. 2,4 m³ pr. ha mod budgettet ca. 2,2 m³. Forrige års hugst var ca. 2,8 m³ pr. ha.

Der er i det forløbne år i Hedeselskabets egne plantager tilplantet 80 ha tidligere ubevokset areal, medens der er forynget 198 ha. I de private, detailedede plantager er de tilsvarende arealer 109 ha og 226 ha.

*Kultur af rødgran, nordmannsgran, douglas, jap. lærk, birk og el
 efter stormfald i Fegteborg plantage, afd. 2 b, plantet forår 1953,
 fot. først i maj 1958.*

HEDESELSKABETS SKOVFRØCENTRAL.

Året 1957—58 har været præget af, at høsten af skovfrø såvel her i landet som i de områder i udlandet, hvorfra der normalt importeres frø, har været usædvanlig ringe og foreløbig langt den ringeste, siden skovfrøcentralen påbegyndte sin virksomhed i 1954.

Det har derfor ikke været muligt at udnytte den nyindrettede klængstues kapacitet, ligesom det ikke har kunnet lade sig gøre at holde det til klængstuen knyttede mandskab fuldt beskæftiget hele året rundt.

For at kunne klare frøforsyningen har det i høj grad været nødvendigt at ty til de i kølerummene opbevarede frølagre. Disse har for de fleste vigtigere træarters vedkommende været rigelige, og kun for træarter som eg, ær, *Abies grandis*, *Abies procera*, *Abies veitchii*, *Picea omorika*, *Pinus contorta* samt enkelte andre mindre vigtige træarter har det ikke været muligt at dække efterspørgslen på frø fuldt

ud. Der er dog for flere af de nævnte træarter leveret op til 70—80 % af det bestilte frøkvantum, og stort set må frøbehovet siges at være dækket i tilfredsstillende omfang.

I et år som det forløbne er problemerne omkring opbevaring af skovfrø særlig aktuelle. Foreløbig har det knebet med at opbevare de storfrøede løvtræarter som eg, bøg, ær m. fl. og ædelgranarterne med tilfredsstillende bevarelse af spireevnen, medens opbevaringen af størstedelen af de øvrige frøarter ikke volder større problemer.

Planteskolebestyrer I. Nyholm foretog i 1954—55 en række forsøg med opbevaring af bølgefrø med ganske lovende resultater. Da der igen i 1956—57 var en betydelig høst af bølgefrø, foretog skovfrøcentralen indsamling af et ret stort lager, som er forsøgt opbevaret i det forløbne år, idet der ved opbevaringen er benyttet en teknik, der bygger på Nyholms forsøg. Resultatet, som det først er muligt fuldt ud at bedømme, efter at frøet er spiret i planteskolerne, har ikke været helt tilfredsstillende, men enkelte partier har dog tilsyneladende klaret opbevaringen så godt, at man må regne med, at spørgsmålet om den rette teknik ved opbevaring af bølgefrø vil blive løst på tilfredsstillende måde indenfor en overskuelig fremtid.

I økonomisk henseende har det selvfølgelig været en hård belastning, at klængstuen i lang tid har måttet ligge stille. Imidlertid er frøpriserne steget så stærkt, at skovfrøcentralens økonomiske resultat kan betegnes som tilfredsstillende. Navnlig for hovedtræarten rødgran vedkommende har der i udlandet været en stærk efterspørgsel til meget høje priser. Skovfrøcentralen har dog af hensyn til den fremtidige forsyningssituation ikke eksporteret frø af rødgran, men kun leveret frø til danske aftagere. Købelysten hos disse har også været meget stor, og der er næppe tvivl om, at en væsentlig del af de rødgranplanter, der vil fremgå af dette års såning, må eksporteres. Dette vil dog til sin tid formentlig næppe vise sig at volde vanskeligheder.

SKOVTRÆFORÆDLINGEN.

Den 1. juli 1957 blev driften af plantagen C. E. Flensborg, der hidtil havde sorteret under Hedeselskabets 14. plantagedistrikt, lagt ind under skovfrøcentralen. Herefter er det hensigten, at denne plantage skal udgøre en central for arbejdet med skovtræforædling, og lederen af dette arbejde vil i løbet af det kommende år få domicil i plantagen C. E. Flensborg. Plantagen, der omfatter ca. 700 ha, indeholder store arealer, som skal tilplantes i de nærmeste år. Jordbund, klima og øvrige vækstvilkår er sådan, at de fleste af de i hedeskovbruget almindelig anvendte træarter vil kunne trives i plantagen, og der er næppe tvivl om, at skovtræforædlingen herefter har gode mu-

ligheder for at gennemføre en lang række forædlingsopgaver. Hvad disse i store træk vil gå ud på, fremgår af artiklen »Hedeselskabets skovfrøcentral«, der bragtes i Hedeselskabets Tidsskrift nr. 1 1958, men mere detaljeret kan det oplyses, at skovtræforædlingen har optaget følgende opgaver på sit program:

Anlæg af frøhaver:

1. Jap. lærk	Kongenshus.
2. Skovfyr	Hesselvig plantage, F. 303.
3. »	Harreskov » F. 53.
4. Murrayanafyr	Skærbæk » F. 94.
5. Fr. bjergfyr	Hedeselskabets 3. plantagedistrikt, F. 105—107.
6. Korsikansk fyr	Rugaard.
7. Contortafyr	Nr. Risager plantage.
8. Sitkagran	Kalø skovdistrikt (Queen Charlotte).
9. Rødgran	Foussingø.
10. Douglasgran	Stilde plantage.
11. Rødgran	Harreskov plantage, F. 347.
	Stilde » F. 339.
	Fromsejer » F. 345.
	Slauggaard » F. 344.
	Grane » F. 340.
	Hovborg » F. 346.
12. Hvidgran	Hvoldal (blå typer til læhegn).
13. Hybridlærk	Kongenshus (jap. lærk) + Arboretet (europ. lærk).
14. Sitkagran	Vrøgum klitplantage (luseresistent).
15. Ædelgran	Harreskov plantage, F. 348.

Udover planter stammende fra udvalgte enkeltræer findes i planteskolen i Højbjerg materiale til anlæg af proveniensforsøg i sitkagran og contortafyr, samtidig med at der allerede er foretaget anlæg af proveniensforsøg i træarterne sitkagran, rødgran, jap. lærk og hybridlærk, birk og rødeg.

Af den overvejende del af de forsøg, der anlægges ved skovtræforædlingen, vil et parallelforsøg i lille målestok blive udplantet i plantagen C. E. Flensborg, hvor disse udplantninger udgør meget let tilgængelige iagttagelsesobjekter samtidig med, at de vil bidrage til at gøre plantagen C. E. Flensborg til et omfattende demonstrationsareal, hvor man ad åre kan studere skovtræforædlingens resultater.

KØB OG SALG.

Vegger plantage. Hedeselskabet har ved ejendomsdom af 2. juli 1957 fået tillagt fælleslodden matr. nr. 17 a Veggerby by og sogn ca. 1,1 ha. Arealet er et ubeplantet afgravet tørveareal og ligger i tilslutning til Vegger plantage.

Resenfelde. Ved skøde af 28. marts 1957 har Hedeselskabet af gårdejer Magnus Johansen, Kjellerup, købt matr. nr. 4 g Resenfelde by, Frederiks sogn, ialt 19,6 ha, for en købesum på 8500 kr. Arealet er hede og ligger i tilslutning til Kongenshus Mindepark.

Mangehøje plantage. Opsynsmandsboligen med ca. 1,9 ha jord beliggende et stykke fra plantagen er ved skøde udstedt i august 1957 afhændet til opsynsmand Carl Pedersen for 8000 kr.

PLANTNINGSAFDELINGENS BYGNINGER.

Nybygninger samt hovedreparationer og istandsættelser af de mange bygninger, plantningsafdelingen disponerer over rundt omkring i plantagerne, har igen i år kostet meget betydelige beløb.

I Hedeselskabets egne plantager er der fuldført arbejder til en samlet udgift på 141.280 kr., 5 arbejder med en samlet overslagssum på 20.340 kr. er under arbejde, og endvidere har bygningsvirksomheden projekteret nye arbejder til en samlet overslagssum på 100.750 kr. Endelig er forskellige arbejder under projektering.

HEDESELSKABETS PLANTAGEREGULERING.

Hedeselskabets plantageregulering har i det forløbne år udført kortlægnings- og planlægningsarbejder i følgende plantager:

Egne plantager: Doses plantage 45 ha og Alslev plantage 50 ha, ialt 95 ha.

Private plantager: Nørregaard plantage 33 ha, Vester Hørby plantage 21 ha, Sdr. Hestvang plantage 48 ha, Mølskovgaard plantage 10 ha, I/S Stagsted plantage 34 ha, Ø. Aslund plantage 10 ha, Provstgaard 54 ha, Trehøje plantage 201 ha, Fjordsholm Sølbakke og Hemmed Mølle plantager 75 ha, Hog plantage 12 ha, Emmelev vestre plantage 22 ha, Siellenfeld plantage 186 ha, Rørbæksøgaard plantage 105 ha, A/S Rind plantage 150 ha, Gyttegaard plantage 529 ha, Lundgaard plantage 218 ha, Aalestrupgaard plantage 248 ha, Volsted plantage 83 ha, ialt 2039 ha.

Plantagereguleringen har desuden foretaget en række vurderinger og erstatningsberegninger, ligesom der er ydet bistand til driftsbøgernes ajourføring. I refusion er der i årets løb indgået ialt 19.878 kr.

Plantagereguleringen har i de 10 år, den har eksisteret, kortlagt og planlagt ca. 36.600 ha eller ca. $\frac{1}{3}$ af det areal, som er indtaget til anlæg af fredskovsplantager under Hedeselskabets tilsyn. Heraf er 12.162 ha egne plantager, for hvilke en oversigt over arealanvendelsen er gengivet i hosstående tabel. Det bevoksede areal er opdelt i 6

DANATEX

træfiberplader

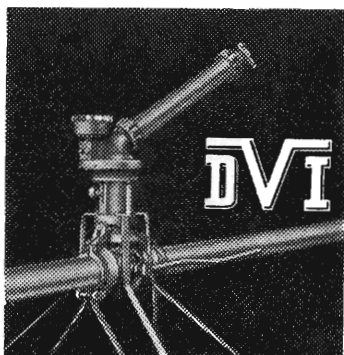
TROLDTEKT

træbetonplader

Anvendes overalt hvor der ønskes god
isolering

Fås hos alle tømmerhandlere og bygningsmaterialeforretninger
Fremstillet siden 1935

A/S TROLDHEDE PLADEINDUSTRI

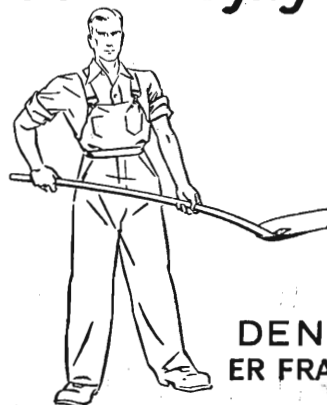
VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

DANSK VANDINGS INDUSTRI
Snoghøj, Fredericia Tlf. Erritsø 128

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-HAAB

GUGKALK

gi'r Grøde

Faa fuldt Udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21288.

SKANDIA jordbrugskalk —
SKANDINAVISK KALK & KRIDT I/S

Aalborg: telefon 2 92 55
Værket: telefon Sdr. Tranders 110

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg Cementstøberi,

Hurtig levering Telefon 21 Reel betjening

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Ikke saadan-

men saadan-
 skal de drikke!

UTINA Selvbetjenings-Pumpe Patent ansn

Brostrøm^s
 Planteskole

VIBORG
 ved C. Nielsen
 Telefon 42

leverer alle planter for
 HAVE, MARK og SKOV
 Hårdføre og veldrevne arter
 for ethvert formål

Bjerringbro
 Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
 Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE
 △ MÆRKEDE RØR
 imprægnerede
 og uimprægnerede

Stort lager
 Altid leveringsdygtig

Landmændenes eget gensidige Forsikringsselskab

Hagelskade-forsikringsforeningen
 for Jylland

har nu i 90 Aar (siden 1866) ydet de jydsk Landmænd
 en fuld betryggende Forsikring mod Tab ved Haglskade
 paa Markafgrøder til den lavest mulige Aarspræmie.

Gennem Reassurance er Medlemmernes solidariske
 Ansvar nu stærkt begrænset.

Indmeldelser modtages af de i hvert Herred ansatte
 Distriktsforstandere eller ved Henvendelse til For-
 eningens hovedkontor, Sct. Clemensstorv 9, Aarhus.
 Direktør Werner Houlberg - Telefon 2 12 84.

Bestyrelsen for Foreningen:

Kammerherre Chr. Lüttichau, Tjele, Formand.
 Proprietær Suhr-Kirketerp, Alstrupgaard pr. Hadsten.
 Proprietær Jesper Berg, Margrethegaard, Haderslev.
 Proprietær H. Knudsen-Kold, Sølyst pr. Hanbjerg.

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
 Københavns Handelsbank

Kontor i
 Karup og Kølvrå

Frøavlscentret

HUNSBALLE
 Holstebro - Tlf. 533
 Frøavl og frøhandel

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AERGLIT
 DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

*Arealoversigt pr. 1. juli 1957 for Hedeselskabets egne arealer
henhørende under plantningsafdelingen.*

Plantager								Andre arealer	Ialt	
Alders-klasse	Drifts-klasse	Rødgran	Rødgran/ Ædelgr. & Ædelgr.	Bland- det Gran	Fyr	Andet Nål	Løv- træ			Ialt
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
	0—19	777	894	454	799	318	269	3511	0	3511
	20—39	1205	187	112	672	165	48	2389	0	2389
	40—59	1328	47	27	292	22	15	1731	0	1731
	≥60	1437	53	2	95	21	47	1655	0	1655
	Ialt	4747	1181	595	1858	526	379	9286	0	9286
			Tjenestejord, hus og have					500	25	525
			Planteskole					47	49	96
			Eng					70	1	71
			Mose, sig					163	0	163
			Ubevokset (hede o.s.v.)					1440	41	1481
			Midlertidig ubevokset					21	0	21
			Brandlinier					250	0	250
			Veje					385	6	391
			Ialt					12162	122	12284

driftsklasser og hver driftsklasse i 4 aldersklasser. Endvidere er der gjort rede for arten af de ikke tilplantede arealer.

Det vil af oversigten tillige fremgå, at der ved de senere års kulturer er tilstræbt et større indslag af andre træarter, navnlig ædelgran, men desuden også af sitkagran, grandis, douglas, omorika o. s. v., der indgår i driftsklasserne blandet gran og andet nåletræ.

FORSØG.

Professor Carl Mar: Møllers gødningsforsøg i Gedhus plantage er i det forløbne år udvidet med 2 forsøgsrækker bl. a. for at få belyst virkningen af blå, flerårig lupin, der anvendes ved mange meliorationer i udlandet.

Det planlagte forsøg med infrarød fotografering, som blev omtalt i beretningen i fjor, har på grund af vanskeligheden ved at fremskaffe det nødvendige filter endnu ikke kunnet gennemføres. Flyvevåbnet har tilsagt sin velvillige bistand til forsøgets gennemførelse, og fotograferingen ventes nu udført i løbet af forsommeren.

Planteskolebestyrer Nyholm har i mange år interesseret sig meget for opbevaring af skovfrø, for spiringsbestemmelser og for jordbundsundersøgelser af særlig karakter.

Til gennemførelse af de i forbindelse hermed stående undersøgelser har

planteskolebestyreren selv ind søgt tilskud fra forskellige institutioner og videnskabelige fonds, således at det bl. a. har været muligt på centralplanteskolens grund at bygge et udmærket laboratorium, hvor de igangværende undersøgelser kan gennemføres.

Resultatet af de foretagne arbejder er offentliggjort i forskellige faglige tidsskrifter i de senere år.

Ved skrivelse af 27. december 1956 har landbrugsministeriet meddelt, at der efter ansøgning fra Hedeselskabet i henhold til § 3 i lov nr. 212 af 11. juni 1954 er bevilget 75.000 kr. til jordbundsundersøgelser og træfrøundersøgelser. Planteskolebestyrer Nyholm har derefter i vinteren 1957—58 indsendt en foreløbig rapport om undersøgelser udført på Hedeselskabets centralplanteskole for denne bevilling.

Planteskolebestyrer Nyholm vil senere udarbejde detaljeret redegørelse for de opnåede resultater.

KLIMA- OG VÆKSTFORHOLD.

For tredje år i træk fulgte et tørt forår. Nedbøren for april og maj måneder udgjorde henholdsvis 14,7 og 22,0 mm mod normalt 40,4 og 42,2 mm.

Den unormalt stærke udtørring af jordoverfladen bevirkede, at den kraftige storm, der i begyndelsen af maj 1957 blæste over landet, medførte en voldsom sand- og jordfygning på de lettere jorder til stor skade for såvel landbrugsafgrøder som nyplantninger på åben mark. Siden 1938 har man formentlig ikke haft en så kraftig fygning. Når denne ikke fik et helt katastrofalt omfang, skyldes det formentlig i høj grad de betydelige læplantninger, der talrige steder på afgørende måde beviste deres effektivitet.

Nattefrost voldte i maj måned en del skader i planteskoler og i skovkulturer, men var dog som helhed ikke af så voldsomt et omfang som i 1956.

Først i juni måned kom den længe ventede regn, desværre i ulige grad over de forskellige områder, således at der visse steder blev tale om tørkeskade på nykulturerne. Juli og august måneder bragte både regn og varme i et omfang, der var absolut gavnligt for planternes vækst, ligesom den store nedbør i august måned begunstigede efterårets plantning og prikling.

Var klimaet i sommermånederne således stort set tilfredsstillende for væksten, viste der sig til gengæld andre væksthæmmende faktorer, idet særlig sitka- og hvidgran i udstrakt grad var genstand for angreb af bladlusen *Neomyzaphis abietina*. Denne bladlus, som ved sin sugning på nålene forårsager afnåling af træerne, besidder i modsætning til sine naturlige fjender evnen til at formere sig også ved relativt lave, positive temperaturer. Den ekstremt milde vinter 1956—57 skabte således forudsætningen for de betydelige angreb i læbælter og plantager, der kom til udvikling i sommerens løb, særlig

i den sydlige del af landet, hvor såvel læhegn som hele bevoksninger svækkedes betydeligt, undertiden i så høj grad, at angrebet medførte døden, i bedste fald en tilvækstnedsættelse. Med henblik på imødegåelsen af et eventuelt angreb i 1958 er ved Landbohøjskolens forstzootologiske laboratorium oprettet en varslingstjenste, således at det i fornødent fald skulle være muligt rettidigt at imødegå et angreb ved sprøjtning med kemiske midler. Da vinteren 1957—58 har været strengere end normalt, skulle mulighederne for en gentagelse af 1957's voldsomme angreb dog være mindre sandsynlig.

For hedeplantagernes sundhedstilstand og dermed naturligvis for vækstforholdene spiller, som alle ved, de såkaldte trametesskader den allerstørste rolle.

Skovbrugets organisationer har været enige om, at der må gøres alvorlige forsøg på at afsløre årsagen til, at disse angreb synes at få en stadig alvorligere karakter, og der er derfor i de senere år afsat betydelige beløb til undersøgelser og forskning på dette område. Statens forstlige Forsøgsvæsen har taget sig af arbejdets tilrettelæggelse og har bl. a. i hedeplantagerne ved forstkandidat Palludans hjælp foretaget en grundig og omfattende beskrivelse af trametesangrebets karakter og forløb i et stort antal mere eller mindre angrebne nåletræbevoksninger.

Som et af de bemærkelsesværdige resultater af forsøgsvæsenets indsats er der iøvrigt grund til at henlede opmærksomheden på en af forstkandidat A. Yde-Andersen gjort iagttagelse.

Medens man, eller i hvert fald mange, hidtil har været af den opfattelse, at »rodfordærver«, der medfører den velkendte misfarvning og destruktion af stammernes nederste del, hidrørte næsten udelukkende fra angreb af den under det populære navn »Trametes« kendte svamp, Fomes annosus, har Yde-Andersen ved undersøgelser på Frederiksborg og Nøddebo distrikter i Grib skov påvist, at også honningsvampen, Armillaria mellea, må henregnes til de betydende veddestruerende svampe, og det synes hævet over enhver tvivl, at sidstnævnte svamp har forårsaget en ikke uvæsentlig del af de skader, som man hidtil har givet Fomes annosus skyld for. Resultatet stemmer iøvrigt godt med svenske undersøgelser.

Efterårets vejrlig med relativt mildt vejr og en nedbør i nærheden af normalen var gunstigt for arbejdet i plantagerne, såvel for skovningen som for udførelsen af jordarbejder.

De egentlige vintermåneder prægedes af betydelige nedbørsmængder; for februar måned målttes således ved de meteorologiske observationssteder en gennemsnitlig nedbørsmængde på 87 mm, hvilket er den største målte nedbør siden nedbørsmålingernes påbegyndelse i 1873. Nedbøren kom i udstrakt grad i form af sne, der sinkede og besværliggjorde skovningsarbejdet. Temperaturen lå for månederne januar, februar og marts under normalen med perioder

med ret streng frost, der ligeledes gjorde sit til at sinke arbejdet. Den vedvarende frost gjorde det umuligt at påbegynde arbejdet i planteskoler eller foretage jordarbejder i plantagerne i de egentlige vintermåneder, først omkring midten af april måned kunne sådanne arbejder påbegyndes.

Man kan med tilfredshed konstatere, at plantagerne i det forløbne år har været forskånet for stormskader af betydning.

PLANTAGEBRANDE.

Til »Dansk Plantageforsikringsforening« anmeldtes i 1957 ialt 7 brande med et samlet brandlidt areal på ca. 25 ha. En af brandene fandt sted i en Hedeselskabet tilhørende plantage, idet der i »Morville plantage« brændte et mindre areal (0,13 ha). Branden skyldes formentlig tobaksrygning, men endelig opklaret blev brandårsagen ikke.

De bestræbelser, der i de senere år er gennemført for at få plantagernes udkanter opbygget af et renholdt løvtrælæbælte, vil uden tvivl i de kommende år kunne medføre en følelig nedgang i antallet af plantagebrande.

ARBEJDS- OG BESKÆFTIGELSESFORHOLD.

Ved de i foråret 1958 førte forhandlinger er den for plantagerne gældende arbejdsoverenskomst fornyet for en 3-årig periode. Forhandlingerne, der er ført under Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og sideløbende med landbrugets, har været meget vanskelige, idet der fra Dansk Arbejdsmands Forbund var rejst meget vidtgående lønkrav og forlangt en arbejdstidsnedsættelse.

Fra landbrugets side blev det gjort gældende, at landbruget på grund af den svigtende afsætning og de lave priser på landbrugets produkter ikke kunne gå ind på de stillede krav. Efter at der hos regeringen var opnået tilsagn om kompensation til landbruget i form af bl. a. en kornordning, blev der fremsat og vedtaget et mæglingforslag, der for skovbruget medførte en lønstigning på 14 øre i timen og et tillæg på 1½ % på akkordsatserne samt fra 1. april 1959 en nedsættelse af arbejdstiden til 45 timer ugentlig med en lønkompensation på 25 øre pr. time og 3 % på akkorderne.

Da der til de allerfleste plantageejendomme ikke hører større landbrug, og det som følge heraf ikke kan påregnes, at den for landbruget ydede kompensation vil få nogen økonomisk betydning, vil de nævnte stigninger i arbejds lønningerne blive meget følelige for plantagerne.

Når der henses til fordelingen mellem akkord- og timelønnet ar-

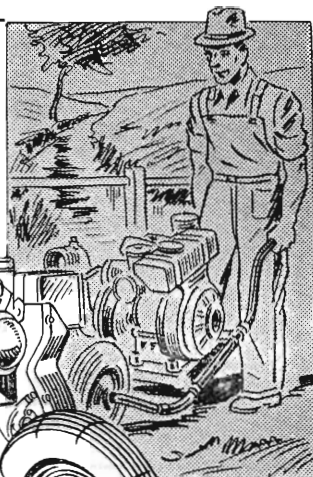
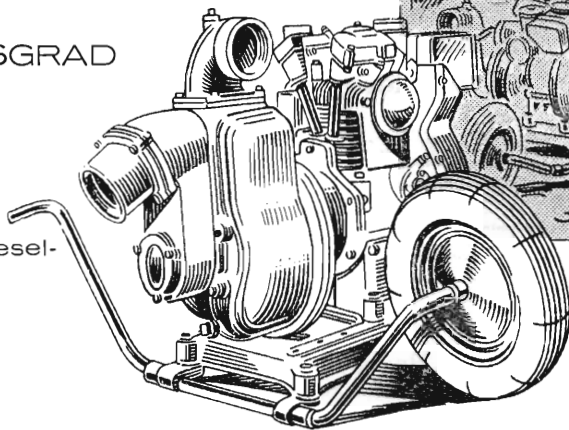
Selvansugende transportable

PUMPER

i robust og driftsikker udførelse

HØJ VIRKNINGSGRAD

Leveres uden motor
eller med elektro-, diesel-
eller benzinmotor
efter ønske

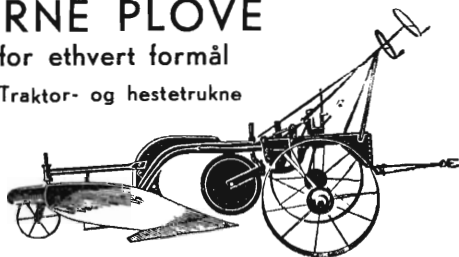
S. C. SØRENSEN A/s

Randers · Aalborg · Odense · København
Tlf. 4800 Tlf. 32500 Tlf. 2305 Tlf. Sø 8501

MODERNE PLOVE

for ethvert formål

Traktor- og hestetrækne

Bovlund 24" traktorplow, type 9 H

Hedeselskabet bruger „Bovlund“ plove

Plovfabrikken »Bovlund«

H. WILKENS

Bovlund pr. Branderup J.

Telefon: Branderup J. 66

Carlo MORTENSENs
Bogtrykkeri

TELEFON 355 · VIBORG

BETONKLINKER

til

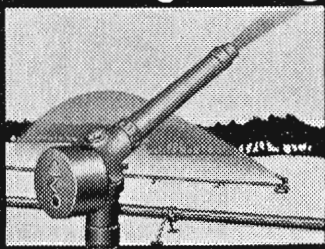
**HULMURS- OG
STALDISOLERING**

A/s FISKBÆK

**BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12**

Vandingsanlæg

C.H. CLAUSEN
BROAGER TLF. 269

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret katalog
sendes gratis
på forlangende

Gratis

tilsender vi Dem vort

Skovbrugskatalog

(værktøj og beklædning)

eller

Jagtkatalog (jagtvaaben og -udstyr)

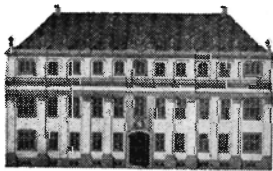
blot De ringer eller skriver til os

FØRST- OG JAGTHUSET

Gl. Kongevej 119 . København V . Telf. Hilda 3030.

Den almindelige Brandforsikring

for Landbygninger, oprettet ved kongelig Anordning
af 1792

Brandforsikrer Bygninger
— færdige og under Opførelse —
med fast Inventar

HOVEDKONTOR:
STORMGADE 10 - KØBENHAVN K.
C.: 1100

Kartoffelmelcentralen

A. m. b. A.

Andels-Kartoffelmelfabriken
»Djursland«

Andels-Kartoffelmelfabriken
»Midtjylland«

Andels-Kartoffelmelfabriken
»Vendsyssel«

Grimstrup Andels-Kartoffelmelfabrik

Karup Kartoffelmelfabrik, A. m. b. A.

Andels-Kartoffelmelfabriken
»Sønderjylland«

Videbæk Kartoffelmelfabrik, A. m. b. A.

FYENS DISCONTO KASSE

(BANK-AKTIESELSKAB)

ODENSE

STIFTET 1846

DANMARKS ÆLDSTE PRIVATE BANK

bejde, vil det fra 1. april 1959 betyde en merudgift til arbejds løn på ca. 6 % i forhold til lønniveauet pr. 1. april 1958.

Udover de her nævnte ændringer er der kun vedtaget mindre rent redaktionelle ændringer i overenskomsten.

I det forløbne år er der foretaget en klassifikation af den del af Hedeselskabets egne plantager, som man mente kunne henregnes under den gældende overenskomsts klasse I eller II. Hjedsbækgaard, Aastrupgaard, Guldborgland samt dele af Munklinde og Slauggaard plantager ansattes i klasse II, mens en del af Slauggaard sattes i klasse I. Alle de øvrige plantager forblev i klasse III, og hertil henregnes også fortsat al skovning af fyr i ovennævnte plantager.

(Overenskomstens akkordsatser for hugstarbejder er gradueret i 3 klasser efter skovens kvalitet).

Som følge af stigningen i detailpristallet er de overenskomstmæssige lønsatser i det forløbne år forhøjet med 2 %.

Den i årsberetningen for sidste år nævnte særlige beskæftigelsesforanstaltning for ungarske flygtninge er fortsat i det forløbne år.

FORSKELLIGE VIRKSOMHEDER.

I/S Skærbæk savværk. Året er gået godt. Der har været jævn travlhed, og som følge heraf, blev der ikke ro til at påbegynde en tiltrængt ombygning af maskinhallen. Som årets bidrag hertil blev der i regnskabet foretaget en henlæggelse til investeringsfond på 10.800 kr. Af større investeringer er i 1957 kun foretaget ombygning af tømmervognen ved indkøb af en ny Ford-diesellastvogn. Ombygningen kostede ca. 30.000 kr.

Der blev ialt oparbejdet ca. 5600 m³. Af salget var ca. 80 % tømmer og brædder, medens knap 10 % gik til emballage. Resten af salget bestod af hegnsmateriale, flagstænger m. m.

Guldborgland savværk. Fra Hedeselskabets egne plantager i 3. distrikt er der tilført savværket 3093 m³ tømmer, spær og bånd, 110 m³ lægter, stager og pæle, 3238 rm kasetræ og 946 rm brænde; endvidere har savværket gennem Hedeselskabets plantagearbejder fået tilført 326 m³ lægter og stager, 764 rm kasetræ og 83 rm brænde.

Af det indkøbte råtræ er videresolgt uopskåret: 426 m³ lægter og pæle, 2754 rm kasetræ i mindre dimensioner samt 1046 rm brænde. Af det nåletræ, som er blevet tilført savværket, er der således i årets løb blevet opskåret 3693 m³.

Hovedparten af det uforarbejdede træ er eksporteret til Tyskland. Ligesom de nærmest foregående år har det ikke været muligt at afsætte alt det opskårne træ på det hjemlige marked, hvorfor over halvdelen har måttet eksporteres, ligeledes til Tyskland.

I årets løb er der blevet opført et lagerhus til 7340 kr.

Det regnskabsmæssige driftsresultat må karakteriseres som særdeles tilfredsstillende.

Hedeselskabets centralplanteskole. Centralplanteskolen har i 1957—58 udleveret ialt 11 mill. planter. Hovedparten er produceret i centralplanteskolen med filialer, resten er indkøbt i handelsplanteskoler og skovdistrikter.

Planternes størrelse og kvalitet har været over middel. Sommeren 1957 ydede gunstige vækstbetingelser, med rigelig nedbør i august-september.

Trods effektiv dækning forvoldte septemberfrosten betydelige skader på bl. a. sitkagran, en ødelæggelse der blev fuldstændiggjort i foråret 1958. Prikleplanterne blev totalt ødelagt mange steder, og man må frygte en mærkbar mangel på sitkagran i de følgende år.

Vinterfrosten satte ind i december og afsluttede dermed alt jordarbejde — og først den 15. april var der tale om at fortsætte opløjningen. Plantesæsonen blev kort og hektisk, og der opstod snart den situation, at der syntes at skulle blive overskud af plantesorter, som i efteråret var blevet betragtet som mangelvarer.

På et vist tidspunkt var situationen faktisk katastrofal, fordi det syntes umuligt at nå at ekspedere alle planteordrer indenfor den korte tid, man havde til rådighed — og dertil kom usikkerheden som følge af afbestillinger af planter (på grund af den hårde vinter kunne planlagte jordarbejder ikke gennemføres). For at bøde lidt på det lod vejrguderne foråret blive gunstigt: Det kolde vejr i forbindelse med passende nedbør tillod en forlænget ekspeditions- og plantetid. Slutresultatet bliver derfor stort set, at der kun bliver overskud af de plantearter, man hele tiden vidste, var i overtal, nemlig: lærk, poppel og naur. Samtidig synes priklingen at lykkes særdeles godt.

Det er som bekendt ikke let at disponere rigtigt i en forstplanteskole. Fra udsæd af frøet til den færdige plante udsendes, går ofte 4 år, og da forbruget af planter kan variere ikke så lidt indenfor en sådan periode, er det forståeligt, at der fra tid til anden kan opstå endog ret store plantebrist og -overskud.

Skal der skønnes noget om næste års plantesituation, vil man med rimelig sikkerhed kunne regne med, at ædelgran, sitkagran, rødgran 2/2 og eg bliver mangelvarer. De øvrige plantearter burde der være tilstrækkeligt af til normalt forbrug — for så vidt planterne ikke ødelægges af frost, og sommeren giver gode vækstbetingelser.

Planteskolen i G u l d a g e r. Væksten har været god, men jorden volder stadig vanskeligheder.

Planteskolen i S k o d b o r g. Planteskolen har igen i år givet et tilfredsstillende driftsresultat, og alle kulturer står godt. Den anlagte kirsebærplantage har en tilfredsstillende udvikling og vil forhåbentlig i de kommende år give et stigende økonomisk udbytte.

Troldhede Pladeindustri. Den skærpede konkurrence fra udenlandske fabrikker for isoleringsplader har bevirket, at man fra 1. maj 1957 enedes om at nedsætte prisen for gran til A/S Troldhede Pladeindustri. Iøvrigt afvikledes leverancerne på en for begge parter tilfredsstillende måde.

Hedeselskabets juletræs salg. Det samlede salg af juletræer gennem juletræsælget androg i sæsonen 1957: 153.322 stk., svarende til ca. 90 store jernbanevognladninger. Juletræsælget omsatte desuden 56.822 kg pyntegrønt, fortrinsvis af de ædle sorter.

Ialt blev der solgt for 424.525 kr.

Salgspriserne var nogenlunde uforandrede fra sidste år.

Beskæftigelsesforanstaltningen Hedeselskabets læplantningsarbejder.

Til venstre plantefure til læhegn.

Til højre plantefure udføres som håndarbejde.

Af det samlede salg af juletræer er ca. 86 % solgt til udlandet og af pyntegrønt ca. 63 %.

Ca. 14.000 af de solgte træer er fra Hedeselskabets egne plantager, medens resten er leveret fra private.

Der er sendt juletræer til Italien, Schweiz, Tyskland, Island, Grønland og Færøerne. I udenlandsk valuta er hjemtaget 340.646 kr.

Grunden til det noget mindre salg i år end sidste år er ikke manglende købere, men mangel på juletræer. I de først kommende år vil det blive meget vanskeligt at forsyne den efterhånden faste kundekreds, som Hedeselskabet har i udlandet.

Hedeselskabets salg af grangrønt. Gennem »Hedeselskabets salg af grangrønt« er der i efteråret 1957 solgt 1490 tons grangrønt til en samlet pris af 221.383 kr.

Rødgran og bjergfyr har gennemgående været af god kvalitet.

Desværre synes der at være tiltagende mølangreb på rødgran undervejs syd fra.

En overgang så det ud til, at de voldsomme luseangreb på sitkagran og hvidgran ville volde vanskeligheder for fremskaffelsen af hvidgrangrønt. Det viste sig dog heldigvis ved nærmere orientering, at der ind imellem stærkt angrebne områder fandtes lokaliteter, der ikke var nævneværdigt angrebne.

Gennemgående synes angrebene at have aftaget fra vest mod øst. Den langvarige vinter vil forhåbentlig være medvirkende til, at angrebet vil være af ringere styrke i kommende sommer.

Hedeselskabets maskincentral. Der er ikke i år til maskincentralen anskaffet nyt materiel, men de to bulldozere er blevet påmonteret nye undervogne og særligt brede larvefodsbånd, således at de bedre kan klare arbejdet med planering af de afgravede mosearealer.

Den usædvanlig lange periode på ca. 5 måneder, hvor maskinerne på grund af vinteren ikke har kunnet arbejde, er anvendt til reparationer af materiellet.

Maskinparken råder over nedenstående materiel:

Larvefodstraktorer:

- 1 stk. 100 hk. Allis Chalmers med 14 tons spil,
- 2 stk. 70 hk. International,
- 1 stk. 55 hk. International med bulldozer,
- 1 stk. 40 hk. International med bulldozer,
- 1 stk. 40 hk. International.

Hjultraktorer:

- 4 stk. 55 hk. Bolinder Munktell, deraf een udstyret med halvbånd,
- 1 stk. 55 hk. Bolinder Munktell med fræser og halvbånd,
- 1 stk. 45 hk. Hanomag med fræser.

Siden maskincentralens start er anskaffet materiel for 929.632 kr.

I det forløbne år er udført følgende arbejder: Planteriller til læhegn og plantager 2070 km, dybdepløjning 794 ha, knivharvning 31 ha, fræsning 61 ha og rydning, planering, grubning m. v. 3674 timer.

Ialt er udført arbejde for 564.377 kr.

Der er til stadighed beskæftiget 11 traktorførere.

Virksomheden i Brande. Virksomhedens 2 afdelinger har i årets løb oparbejdet et meget betydeligt kvantum af de mindre værdifulde effekter fra plantagerne: Lægter, stager og brænde, som ikke har kunnet sælges til plantagernes lokale marked.

Oparbejdsafdelingen, som fremstiller færdige raftehegn og materialer til hegn og høstativer, har haft et stærkt forøget salg. Der er i årets løb solgt for 416.000 kr.

Afsætningen af høstativer har været tilfredsstillende; der blev solgt ca. 15.000 stk.

Affaldet fra oparbejdsafdelingen anvendes til svidning af trækul.

Kulsvidningsafdelingens salg har i årets løb været 265.000 kr. Trækulene er solgt dels som gryn til kyllinger og høns, dels som hele kul i forskellige sorteringer og til forskellige formål, bl. a. er der solgt en del kul til anvendelse i de såkaldte barbecues (friluftsgrills).

Der er i årets løb produceret ca. 10 tons nåletræbjærene.

Til tjæreanlægget er i årets løb bygget et tankanlæg, således at tjæren nu kan lagres i store beholdere, hvorved man regner med at kunne få en mindre vandprocent (ca. 6 %) og en ensartet kvalitet.

Grundforbedringsvirksomheden.

Der vil i det følgende blive redegjort for Hedeselskabets virksomhed med planlægning og gennemførelse af 1) landvindingsarbejder, hvorved der i denne forbindelse forstås alle de forskellige hovedafvandingsarbejder — vandløbsreguleringer, større rørledningsarbejder, kunstige afvandinger, inddignings- og inddæmningsarbejder samt fælleskultiveringer m. v. —, der gennemføres med

støtte af landvindingsloven, 2) grundforbedringsarbejder — detailafvandinger, i det væsentligste dræninger, mindre vandløbsreguleringer, kultiveringer —, der gennemføres i henhold til grundforbedringslovens bestemmelser, 3) kunstige vandinger samt 4) mergel- og kalkvirksomheden.

De fuldførte landvindings- og grundforbedringsarbejder har i det forløbne år omfattet 2921 arbejder med et interesseret areal på godt 23.658 ha og en bekostning på ca. 35 mill. kr.

Landvindingsarbejderne.

Af de i årene 1940—1957 af landbrugsministeriet godkendte 1374 landvindingssager med et samlet interesseret areal på 150.322 ha og en anslået bekostning på 189,3 mill. kr. har Hedeselskabet, som anført i efterfølgende oversigt over landvindingsarbejdets omfang, projekteret 995 sager med 99.500 ha til 143 mill. kr. Heraf har kulturteknisk afdeling projekteret den overvejende del.

For landvindingsarbejder går der, i modsætning til grundforbedringsarbejder, ofte en del år, fra projekteringen påbegyndes, til arbejdet er fulført og kommissionsarbejdet afsluttet. Omfanget af arbejdet med projektering og gennemførelse af landvindingssager indenfor et arbejdsår kan derfor belyses gennem arbejdet med de løbende sager.

I 1957 har arbejdets omfang i henseende til projekternes samlede bekostning været lidt mindre end i 1956. Kulturteknisk afdeling har i 1957 arbejdet med hovedafvandingsprojekter til 111 mill. kr. omfattende 48.000 ha. I fjor var de tilsvarende tal 115 mill. kr. og 58.000 ha.

Der er i årets løb blevet godkendt arbejder til udførelse for 13,1 mill. kr., heraf 9,5 mill. kr. til Hedeselskabets projekter.

Dette er kun 54 % af det beløb, der i 1956 blev godkendt arbejder for, hvortil må siges, at der i 1956 blev godkendt sager for et større beløb end nogensinde tidligere. I årets løb har Hedeselskabet afsluttet landvindingssager for et beløb af 13,5 mill. kr.*). Ved årets udgang var omfanget af Hedeselskabets arbejder under udførelse ca. 42 mill. kr., og der behandledes ved landvindingsudvalget detailpro-

*) Når der i den senere følgende opgørelse for landvindingsudvalgets arbejder anføres andre tal, er årsagen den, at landvindingsudvalget først regner en sag for afsluttet, når den også regnskabsmæssigt er afsluttet.

Fra tunnelleringen af åløbet ved Bromølle i anledning af landvindingssagen Åmosen.

jekter for 37 mill. kr. Derudover var projekter til 42 mill. kr. under forhandling med lodsejerne.

Den tilbageholdenhed hos lodsejerne med hensyn til at fremkomme med nye anmodninger om projektering, der sporedes allerede i 1956, har vist sig i endnu højere grad i 1957, idet der er indkommet væsentlig færre anmodninger end i de tidligere år.

Der er næppe tvivl om, at landbrugets vanskelige og usikre økonomiske forhold er medvirkende hertil. Men årsagen er måske først og fremmest, at det på grund af de senere års voldsomme træk på landvindingsmidlerne, således at disse ikke har kunnet strække til, har taget meget lang tid at få en landvindingssag bevilget.

Det kan synes noget betænkeligt, at tilgangen af nye landvindingssager går så forholdsvis langsomt. Naturligvis virker det ekstra stærkt nu, efter at der i flere år har været et stort pres på landvindingsmidlerne. Dette pres har som sagt også bevirket en stor ophobning af sager, som der nu tæres på, og som er tilstrækkelig stor til, at landvindingssagerne kan fortsætte i samme omfang som hidtil i flere år endnu. Men da landvindingssager normalt forberedes på lang sigt, er det klogt at være opmærksom på den nedadgående tendens, der igennem de sidste 2 år har vist sig i antallet af anmodninger om at få nye sager projekteret. Nu kan man naturligvis sige, at

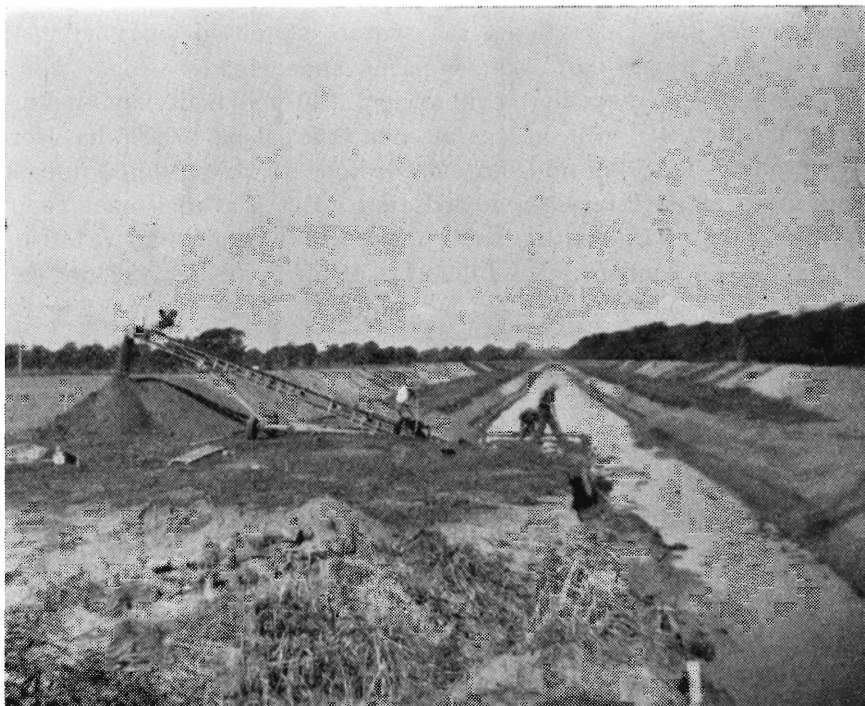
kommer der ingen nye sager, så «sparer» staten jo landvindingstilskuddet, men sagen kan også ses på en anden måde:

Der er som ovenfor nævnt siden 1940 godkendt landvindingsarbejder til ca. 190 mill. kr. omfattende et areal på 150.000 ha. Heraf er vel omtrent de 110 mill. kr. statstilskud, hvorimod de 80 mill. kr. refunderes af de interesserede lodsejere. Det samfundsmæssige udbytte af 1 ha af Danmarks landbrugsjord er i henhold til »Statistisk Årbog 1957« i gennemsnit ca. 1200 kr. pr. år, hvor der ved det samfundsmæssige udbytte forstås nettoudbytte + ejendomsskatter og afgifter + driftslederløn samt vederlag for familiens og fremmedes arbejde i bedriften. Dette vil sige, at der af det nævnte areal årligt fås et samfundsmæssigt udbytte på 180 mill. kr., hvoraf ca. 135 mill. kr. udgør arbejds løn (folkehold, familiens arbejde, driftslederløn). Dersom det nu forudsættes, at de pågældende arealer før afvandingen gav ca. $\frac{1}{3}$ af det udbytte, de giver i afvandet tilstand, hvilket sikkert er højt regnet, bliver merudbyttet 120 mill. kr., hvoraf ca. 90 mill. kr. er arbejds løn.

For de ovennævnte 110 mill. kr. med et tillæg af måske 40 mill. kr. i grundforbedringstilskud, ialt 150 mill. kr., har staten altså opnået et årligt samfundsmæssigt merudbytte på 120 mill. kr. indbefattende en årlig merbeskæftigelse for 90 mill. kr. Staten finder ikke let en anden form for beskæftigelsesarbejde, der i den grad giver såvel beskæftigelse som andet udbytte langt ud i fremtiden. Dertil kommer så, at landvindingsarbejderne fremmer en sund privat investering af betydelig størrelse.

Sagen kan også ses således: Når det samfundsmæssige årlige udbytte af 1 ha landbrugsjord er 1200 kr., vil den kapitaliserede værdi heraf være ca. 24.000 kr. Når landbrugsejendomme handles til en gennemsnitlig værdi af 4000 kr./ha, synes det således, som om jorden nok har en vis værdi for ejeren, men også har en betydelig værdi for samfundet, og dette betinger, at samfundet må støtte bestræbelserne på at skabe nyt land ved at give tilskud hertil. Det er formentlig også dette forhold, som hollænderne har indset, og som medfører, at de i dag inddæmmer og opdyrker jord, der, inden den er færdig udbygget, står dem i 20—30.000 kr./ha.

Regner man, at lodsejerne har købt den jord, der trænger til afvanding for 1000 kr./ha, er deres interesse i forbedringen i henhold til ovennævnte tal 3000 kr./ha og samfundets 20.000 kr./ha. Det ses heraf, at samfundet uden skade kan betale et tilskud på indtil ca. 87 % til udbedring af jorden, heri indbefattet hoved- og detailafvanding, opdyrkning, udbygning af veje, bygninger m. m. Ja, hvis der anvendes arbejdskraft, der ellers må gå ledig, vil samfundet med fordel kunne yde et endnu større tilskud.

Reguleringen af Korup å i Visborg enge.

Dette er ikke sagt for at foreslå, at staten i øjeblikket forøger tilskuddet til landvindings- og grundforbedringsarbejder, da det naturligtvis må være det rigtigste princip, at ejeren af jorden pålægges så stor en part, som jorden kan bære. Ovenstående skal heller ikke give det ud for at være en beregning, hvor alle forhold er taget i betragtning, men beregningerne giver et fingerpeg om statens store interesse i, at landvindingsarbejderne fortsættes med uformindsket kraft samtidig med, at man ser det hensigtsmæssige i, at man fortsat undersøger mulighederne for at foretage landvinding på søterritoriet, hvor staten jo er eneste lodsejer, og at man her ikke alene ser på, hvad jorden kan indbringe ved salg, efter at afvandingen har fundet sted, men også anlægger et rent nationaløkonomisk synspunkt.

Der kan måske være anledning til at tilføje, at Danmarks overskudsimport i 1956 har andraget for henholdsvis korn og foderstoffer 249 mill. kr. og 382 mill. kr.

LANDVINDINGSARBEJDETS OMFANG.

I løbet af kalenderåret 1957 er der på landvindingsudvalgets beredskabsliste optaget ialt 27 sager med en anslået bekostning på ialt

7.121.800 kr. og med et samlet interesseret areal på 3871 ha. Herudover er der endvidere til øjeblikkelig udførelse uden forudgående optagelse på beredskabslisten godkendt 56 sager med en bekostning på 6.015.570 kr. og med et interesseret areal på 2331 ha. En sammenlignende oversigt over samtlige hidtil godkendte landvindingsarbejder ser herefter således ud:

Godkendte arbejder i årene	Antal arbejder	Overslag mill. kr.	Areal ha
1940—46	688	77,8	74.953
1947.....	55	10,2	7.425
1948.....	17	2,5	2.655
1949.....	9	1,3	1.008
1950.....	35	6,4	6.546
1951.....	44	10,5	15.959
1952.....	44	7,2	5.901
1953.....	56	5,6	2.927
1954.....	117	16,5	4.848
1955.....	115	13,8	8.699
1956.....	111	24,4	13.199
1957.....	83	13,1	6.202
Ialt...	1,374	189,3	150.322

Af de anførte 1374 arbejder er 995 med en samlet bekostning på ca. 143 mill. kr. og et interesseret areal på ca. 99.500 ha projekteret af Hedeselskabet.

Den 1. januar 1958 omfattede landvindingsudvalgets beredskabsliste følgende sager:

Projekteret af	Antal	Overslag kr.	Areal ha
Hedeselskabet	4	203.000	104
Andre	1	40.000	14
Ialt...	5	243.000	118

De fuldførte og regnskabsmæssigt helt afsluttede sager udgør for kalenderåret 1957 ialt 130 arbejder med en samlet bekostning på 14,1 mill. kr. og et interesseret areal på 8837 ha. En opgørelse over

de hidtil fuldførte og regnskabsmæssigt afsluttede sager stiller sig herefter således:

Kalender- år	Projekteret af					
	Hedeselskabet			Andre		
	Antal	Anlægssum kr.	Areal ha	Antal	Anlægssum kr.	Areal ha
Indtil 1/1 1947.	202	8.062.416	7.239	72	2.596.905	3.836
1947	31	3.114.947	2.934	9	1.008.815	1.306
1948	43	3.710.857	2.359	10	1.250.441	8.773
1949	37	8.637.907	7.381	14	1.680.310	2.299
1950	41	4.098.971	2.641	20	2.834.104	1.556
1951	52	8.399.899	4.539	19	1.223.317	756
1952	44	6.919.215	6.913	24	1.479.399	787
1953	34	8.600.000	4.455	14	5.626.709	5.275
1954	38	6.940.000	5.153	21	2.230.000	1.127
1955	69	10.015.788	6.266	28	2.270.000	1.513
1956	66	7.900.000	4.367	19	1.627.000	6.066
1957	104	12.020.000	7.359	26	2.090.000	1.478
Ialt.	761	88.420.000	61.607	276	25.917.000	34.772

Forholdet mellem kulturteknisk afdelings og mose- og engafdelingens bidrag til landvindingsarbejderne kan belyses ved følgende omtrentlige tal:

	Kulturteknisk afdeling			Mose- og engafdelingen		
	Antal	Bekostn. mill. kr.	Areal ha	Antal	Bekostn. mill. kr.	Areal ha
Afsluttet indtil 1/1 1958.	307	60,91	43.187	454	27,50	18.379
På beredskabsliste 1/1 1958. .	1	0,02	38	3	0,18	66
Under udførelse 1/1 1958.	91	49,58	29.914	131	18,13	9.915
Afsluttet i 1957.	32	7,58	3.822	72	4,44	3.537
Bevilget i 1957.	18	7,35	4.068	48	2,14	874

(Fortsættes.)

EMPEXO

- vandafvisende murtfarve

- den populære forsteningfarve fremstillet på basis af
HVID PORTLAND-CEMENT

Den ideelle overfladebehandling
til bygværker af enhver art.

Fås i 8 smukke farver og hvid.

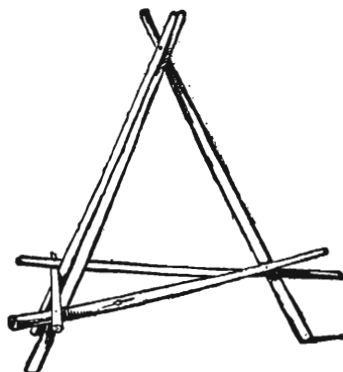
Anvendes på

murværk, puds, beton m. m.

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

Spar penge BRUG HØ-STATIVER

Bruger De ikke hø-stativer, vil De sætte penge til. Høstativer er billige og indtjente allerede det første år. Høstativet lader høet bevare sin foderværdi, der ellers let forringes ganske betydeligt selv under gunstige forhold. Brug Hedeselskabets stativer til tørring af hø og frøgrøder. Stativernes længde: Ben og tværlægter 220 cm.

1. Trefod, 6—8 cm diameter, kr. 7,00.
Kan leveres afbarket og carbolinum-behandlet for et tillæg af kr. 2,00
2. Trefod, 4—6 cm diameter, kr. 6,20.

Frugt med banen af 15 stk. (100 km) ca. kr. 1,00 pr. stk. Ved større antal mindre fragt.

DET DANSKE HEDESELSKAB

Postbox 6, Brande.
Telf. Brande 147 - 547.

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres

Altid leveringsdygtig

Røde

drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 271 55 (3 lin.)
Aarhus

Hulkjærhus

Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

A/S FRØCONTORET

KOLDING

Telf. 43 - 313

FRØAVL
FRØHANDEL

A/s De forenede Teglværker

EGERNSUND - TELF. GRAASTEN 51713 og 51714
LEVERER TEGLVARER OVER HELE LANDET

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING ...

På jorder med finsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunseplanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602
Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Rødkjærso Cementvarefabrik

ved I. T. Birk . . . Telef. Rødkjærso 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
Forlang tilbud

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

»/ E. M. Christensen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk — Telefon 48 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærso telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—13

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 19—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Philipsen & Hall [^]/_s

Sct. Mathiasgade 88 - Viborg

Elektriske anlæg

Vandværksanlæg

Telefon 173 og 174

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk

pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner

Kontor

Dannebrogsgade 22, Aarhus

Telefon * 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

Brug **RANDERS**
REB

HAMMERUM
HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Tårnsilosten

Drænrør

Baumadæk

Tagsten

Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG

Telefon 265 - 546

Drænrør

2"—15"

Mursten - Tagsten

Knyt en god forbindelse

ANDELSBANKEN

A.m.b.A.

HOVEDKONTOR: AXELBORG - KØBENHAVN
150 AFDELINGER OG KONTORER OVER HELE LANDET

Sikkerhed i Danmarks jord,
land og by.

Cirkulerende kasseobligationer ca. 2,0 milliarder kroner.

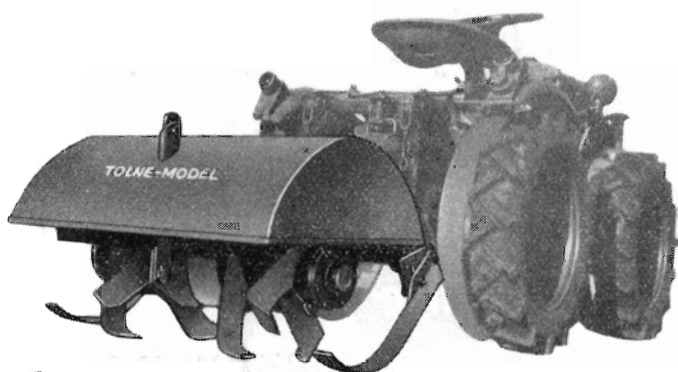
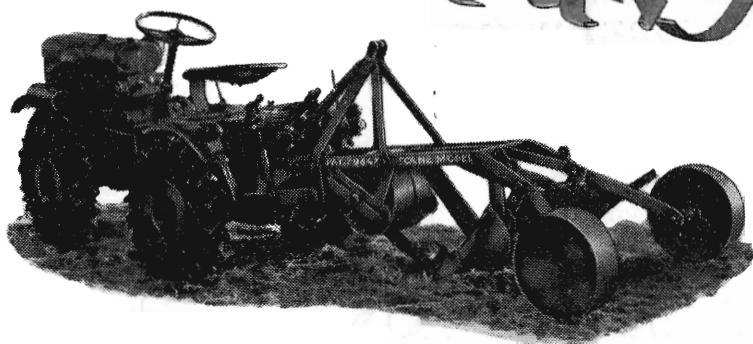
Foreningens indskrivningsafdeling modtager til gratis opbevaring og forvaltning
obligationsbeløb fra kr. 10.000.

Jarmers Plads 2, København V., tlf. C. 8501.

TOLNE- SKOVREDSKABER

Tolne-Skovfræser

70 cm passende til Holder-Traktor kan ogsaa leveres i 100 cm.

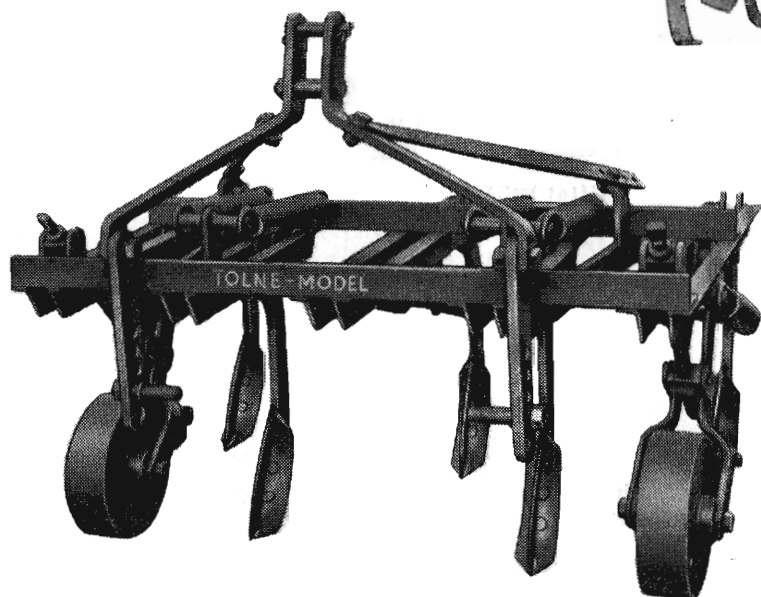
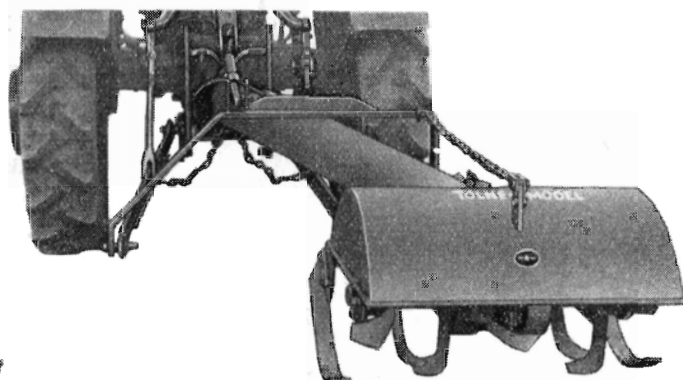

Tolne-Ploven

monteret paa Holder-Traktor, samme Plov leveres ogsaa med Grubber til større Traktorer.

Tolne-Skovfræser

leveres sidelorskudt i 70 og 100 cm. til alle Traktormærker med Lift, udmærket Redskab til Renholdelse af Nykultur.

Tolne-Stubkultivator.

Til Dybdebehandling efter Fræsning anbefales denne.

Fabrikation af specielle Skovredskaber.

R. POULSENS MASKINFABRIK

SKALBORG
Telf. AALBORG 35011.